

Samen aan zet: maak racisme bespreekbaar

Hoe start je het gesprek over racisme? Het bespreekbaar maken van dit soort thema's is voor veel docenten lastig. Toch is dit een belangrijk thema dat leeft binnen onze samenleving en scholen. Ook jouw leerlingen komen in aanraking met (onbewuste) racistische uitspraken of zijn zelf (regelmatig) slachtoffer van racisme. Wil jij een eerste stap zetten in bewustwording en het bespreekbaar maken van racisme? In deze lesbrief geven we je handvatten om samen met je leerlingen te onderzoeken of er verborgen voorkeuren zijn en in hoeverre deze invloed hebben in de omgang met anderen.

Vorbereiding op de les

Ben jij je bewust van je verborgen voorkeuren en ideeën over anderen? Op bewust niveau lijkt je geen voorkeur te hebben voor de ene of de andere groep. Toch blijkt uit onderzoek dat je onbewust andere, zelfs negatieve ideeën bij bepaalde groepen kunt hebben. De Implicit Association Test (IAT) legt deze onbewuste voorkeuren bloot. De IAT meet namelijk wat er zich automatisch in je hoofd afspeelt, door te kijken naar je reactiesnelheid op woorden en foto's.

Let op: er wordt niet gemeten wat je mening is of hoe je handelt in de praktijk. Er wordt alleen gekeken naar onbewuste voorkeuren. Je hiervan bewust zijn is belangrijk, omdat dit in je handelen toch kan leiden tot discriminatie. Wil je meer weten over de IAT? Bekijk dan dit [filmpje](#) of lees meer op www.onderhuids.nl.

[Doe hier](#) de test.

Wat kun je doen als docent?

Je hebt onderzocht of jij verborgen voorkeuren hebt. Hoe kun je nu verder? Uit [onderzoek](#) blijkt dat leerlingen haarfijn aanvoelen hoe jij over hen denkt. Onbewust kan jouw communicatie en lichaamstaal veel laten doorschemeren. In hoeverre uiten jouw verborgen voorkeuren zich in je handelen als docent? Bij wie kun je dit beter onderzoeken dan bij je eigen leerlingen? Hun feedback kan blinde vlekken zichtbaar maken en je met nieuwe ogen naar jezelf leren kijken.

Hoe kun je dit onderzoeken?

- Ga individueel in gesprek met leerlingen over dit onderwerp. Hoe kom jij over als docent? Voelen leerlingen zich veilig bij jou in de klas? Waarom wel of niet?
- Laat je leerlingen anoniem vragen over jou invullen. Dat geeft leerlingen ruimte om er over na te denken en verlaagt de drempel.
- Bespreek de feedback anoniem. Laat zien dat je er iets mee doet. Anders zullen de leerlingen in het vervolg je vraag niet zo serieus nemen.

Tips bij het bespreekbaar maken van racisme in de klas:

1. Een veilige omgeving is noodzakelijk voor het bespreken van racisme. Stel samen met de leerlingen duidelijke regels op. Bijvoorbeeld we laten elkaar altijd uitpraten of we gebruiken woorden X en Y i.p.v. A en B.
2. Grijp direct in als leerlingen over een bepaalde grens gaan. Geef aan dat jij dit gedrag niet wilt zien en benoem ook welk gedrag je wel gewenst vindt.
3. Geef leerlingen de ruimte om alles te zeggen wat ze denken en/of voelen. Wel met de kanttekening dat je niemand beledigt.
4. Geef als docent het goede voorbeeld. Stel je kwetsbaar op. Bijvoorbeeld door een persoonlijk verhaal te delen.

Wil je meer weten? In onze blog [Bespreken van racisme in de klas; hoe leid je het in goede banen?](#) kun je nog meer tips vinden.

Activiteiten in de klas

Let op: deze les bestaat uit vier onderdelen. Voor alle vier de onderdelen heb je meer dan één lesuur nodig.

1. Pizza verdi | 20 minuten

Klik [hier](#) en bekijk met de klas de korte film Pizza Verdi. Tijdens het kijken van de film worden een aantal vragen gesteld aan de leerlingen.

Je kunt de film op twee manieren kijken:
1. Klassikaal. Bekijk Pizza Verdi op het digibord.

Tip: laat de leerlingen het antwoord op de vragen voor zichzelf opschrijven. Zo krijgt iedereen de mogelijkheid zelf na te denken.

2. Individueel op een eigen device.

Bespreek het einde van de film met de leerlingen:

- Had je het einde van de film goed voorspeld?
- Welke beelden gaven aanleiding tot je voorspelling?
- Wat zou de bedoeling zijn van de maker van de film?
- Waarom is de film in zwart/wit denk je?

2. Onderhuids | 20 minuten

Vertel de leerlingen dat deze les gaat over beeldvorming, aannames en ideeën over anderen. Laat de leerlingen ook de test van [onderhuids.nl](#) doen. Geef de instructie om de test zo geconcentreerd en snel mogelijk te doen. Laat de leerlingen na het maken van de test ook hun persoonlijke uitslag en de tekst in de uitklapblokkjes lezen.

Bespreek na afloop van de test de uitslag met elkaar. Vragen die je daarbij kunt stellen:

- Hoe was het voor jou om de test te doen?
- Wat vind je van de uitslag van de test?
- Wat dacht je dat de uitslag van de test zou zijn en waarom?
- Wat zegt jouw uitslag over jou? En wat zegt het niet over jou?

Tip: stel je kwetsbaar op door jouw uitslag ook met de klas te delen. Deel met de klas wat de uitslag met jou deed.

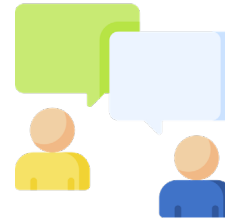
Pizza verdi 2011, 8 min.

De deur van een mooi appartement in New York staat op een kier. Een man loopt naar binnen met een pizza. Er blijkt nóg iemand in huis te zijn. Er start een spannend kat en muis spel. Al snel wordt duidelijk dat niets is wat het lijkt ... Pizza Verdi is een spannende korte speelfilm, met als doel de kijker bewust te maken van zijn eigen stereotyperingen en vooroordelen. Kijk voor meer films over mensenrechten op www.movieshatmatter.nl/

3. Vissenkomp dialoog | 30 minuten

Ga in gesprek met de klas over verborgen voorkeuren en anders behandeld worden. Doe dit zo:

- Maak ruimte in de klas door alle tafels aan de zijkant te zetten.
- Zet vijf stoelen in een binnencirkel. Dit is de vissenkomp. Eén stoel in de vissenkomp blijft altijd leeg. De overige stoelen worden in een cirkel rond de vissenkomp gezet.
- Introduceer het onderwerp. Schrijf het woord racisme op het bord en vraag aan leerlingen waar ze aan denken bij dit woord.
- Vertel dat jullie met elkaar in gesprek gaan over racisme en schrijf één van de stellingen hiernaast op het bord als startpunt van het gesprek
- Vier leerlingen nemen plaats in de vissenkomp. Zij voeren het gesprek met elkaar. De andere leerlingen buiten de vissenkomp luisteren naar wat er besproken wordt.
- Als een leerling wilt deelnemen aan het gesprek, mag hij/zij plaatsnemen op de lege stoel in de vissenkomp. Een andere leerling stapt er dan uit. Zo blijft er altijd één stoel leeg in de vissenkomp.
- Het gesprek vervolgt. Zo vindt er steeds wisseling van leerlingen die het gesprek voeren.
- Sluit de vissenkomp door de belangrijkste punten samen te vatten en de leerlingen te bedanken voor hun openhartigheid.

Stellingen

1. Iedereen heeft een bepaalde voorkeur voor een groep, maar daarom ben je niet gelijk racistisch of een racist.
2. Racisme is aangeleerd.
3. De overheid moet harder optreden tegen racistische uitingen.
4. Les over racisme moet standaard gegeven worden op school.

4. Reflecteren | 10 minuten

Reflecteer met de leerlingen op de les. Zet de volgende vragen op het bord:

- Hoe vond je het om te praten over racisme?
- Met welk gevoel stap je de les uit?
- Wat neem je mee uit de les?
- Wat is volgens jou een goede oplossing om racisme tegen te gaan?

Laat de leerlingen hun antwoorden op een papiertje schrijven en bij jou inleveren. Bespreek de antwoorden direct of doe dit op een ander moment. Zo heb jij tijd om de antwoorden van leerlingen eerst te lezen.

Tip: zorg voor ruimte na de les om nog met jou te praten als daar behoefte aan is.